

**ЯКІСТЬ НАДАННЯ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРАЦІВНИКАМ ЗАВОДУ
«ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ» ЗА ДАНИМИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
Запорізький державний медичний університет (м. Запоріжжя)**

voznair@gmail.com

Зв'язок публікації з плановими науково-дослідними роботами. Дослідження проведено в рамках науково-дослідної роботи кафедри терапевтичної, ортопедичної та дитячої стоматології на тему: «Комплексна профілактика та лікування основних стоматологічних захворювань у жителів промислового регіону», № ДР 0117U006958 Запорізького державного медичного університету, м. Запоріжжя.

Вступ. Стоматологічне здоров'я безпосередньо пов'язане з якістю життя та працездатністю особи, а в деяких випадках навіть суттєво впливає на рівень професійної придатності та самореалізації. Тому профілактика стоматологічних захворювань та якісна стоматологічна допомога є окремим пріоритетом державної політики у сфері охорони здоров'я [1,2].

Якість та ефективність стоматологічної допомоги працівникам промислових підприємств залежать від кваліфікації медичного персоналу, клініко-діагностичних можливостей установи та раціональної організації всього лікувально-діагностичного процесу [2,3,4]. Лікування захворювань тканин пародонту, окрім гігієнічних заходів, потребує застосування терапевтичних, ортопедичних, фізіотерапевтичних та хірургічних методів лікування. Правильно проведене комплексне лікування є досить ефективним і у разі підтримання доброго стану тканин пародонту, дозволяє зберегти ротову порожнину і загальний стан пацієнта [5].

Протягом останніх років при аналізі стану та тенденцій розвитку стоматологічної служби використовують метод соціологічних опитувань населення. Особлива цінність соціологічного методу полягає в тому, що на відміну від інших, він якнайповніше віддзеркалює принцип зворотного зв'язку в охороні здоров'я і тому може бути оперативно використаний з метою отримання динамічної інформації [5,6].

В сучасних соціально-економічних умовах найважливішим фактором звернення населення за стоматологічною допомогою є рівень мотивації та інформованість населення про ефективні методи профілактики стоматологічних захворювань, а також виконання правил гігієни порожнини рота, особливо при наявності ортопедичних конструкцій [7].

Вивчення громадської думки повинне зайняти гідне місце в охороні здоров'я. З його допомогою можна виявити недоліки та упущення, визначити шляхи їх усунення, розкрити і використати наявні резерви, оцінити умови, сприяючі підвищенню ефективності охорони здоров'я і формування позитивної думки населення на основі задоволеності високоякісною стоматологічною допомогою [4,6].

Вивчення думки населення є хорошим стимулом вдосконалення пародонтологічної та ортопедичної стоматологічної допомоги, поліпшення роботи стоматологічних установ і медичного персоналу [8].

Мета дослідження. Вивчити думку працівників заводу «Дніпроспецсталь» про ефективність надання пародонтологічної та ортопедичної стоматологічної допомоги.

Об'єкт і методи дослідження. Вивчення думки працівників заводу «Дніпроспецсталь» про якість надання пародонтологічного та ортопедичного лікування було проведено на підставі узагальнення даних, отриманих в ході анкетування під час профілактичного огляду.

В основу роботи покладено результати опитування 178 працівників, серед яких 86 (48,3%) чоловіків та 92 (51,7%) жінок. Це були респонденти у віці 35-60 років, що отримували пародонтологічну та ортопедичну стоматологічну допомогу. Всі опитані були поділені за наступними віковими групами: від 35 до 45 років 32 (18,0%); від 46 до 55 років 85 (47,7%), від 56 до 60 років 61 (34,3%) осіб. Всі респонденти відповідали на запитання анкети добровільно, анонімно. Соціологічне дослідження серед працівників було проведене по спеціально розроблених анкетах, які склалися з 15 запитань, згруповані у ряд блоків:

- ставлення респондентів до стоматологічної допомоги (пародонтологічної та ортопедичної);
- вивчення думки респондентів про потребу в пародонтологічній та ортопедичній допомозі;
- оцінка респондентами якості надання пародонтологічного та ортопедичного лікування;
- аналіз побажань та пропозицій респондентів.

Результати досліджень оброблені сучасними статистичними методами аналізу на персональному комп'ютері з використанням стат. пакету ліцензійної програми «STATISTICA® for Windows 6.0» (StatSoft Inc., № AXXR712D833214FAN5).

Результати дослідження та їх обговорення. Про рівень стоматологічної культури населення ми можемо, в значній мірі, судити не тільки за кількісними показниками відвідуваності стоматолога, але і за тими основними причинами, що спричинили візит до лікаря.

Матеріали нашого дослідження вказують, що 99 (55,6%) респондентів відповіли – основною причиною звернення до стоматолога з'явилася необхідність протезування зубів, 19 (10,7%) працівників причиною назвали «запах з порожнини рота», 31 (17,4%) «кровотеча з ясен», ще 29 (16,3%) опитаних зазначили, що причиною звернення стала рухливість зубів.

Відповідаючи на запитання анкети: «Чи проводилося Вам раніше лікування тканин пародонту?» – переважна більшість респондентів 65,73% відповіли – не проводилося, а 34,27% опитаних відповіли – «так». При цьому, на запитання анкети: «Які засоби Ви використовували для лікування ясен?» були зафіксовані такі відповіді як: полоскання – 47,19%, мазі – 30,89% і лише 21,92% респондентів відпові-

ли – комплекс засобів! У свою чергу, 18,0% пацієнтів не знають, чи знімали їм зубні відкладення? 46,6% опитаних відповіли, що їм зубні відкладення знімали ручним інструментом і 35,4% респондентів – ультразвуком. На нашу думку, причиною недостатньої організації пародонтологічної допомоги можуть бути: відсутність необхідного устаткування і апаратури, недостатня кваліфікація лікарів.

Важливими показниками якості надання стоматологічної пародонтологічної допомоги є комплексність та повноцінність лікування. Більшість респондентів 73,03% потребують протезування зубів, так як раніше, в процесі лікування тканин пародонту, рухливі зуби видаляли і лише 14,0% – відзначили, що їм проводилось шинування зубів. При цьому, були зафіксовані і такі поодинокі відповіді – лікування було неповноцінним. На нашу думку, причиною неповноцінного лікування, було результатом неправильної тактики лікарів у лікуванні захворювань тканин пародонту.

Цілий блок анкети був присвячений якості надання ортопедичної допомоги.

Відповідаючи на запитання анкети: «Які ортопедичні конструкції Ви маєте?» переважна більшість респондентів 58,4% відповіли, що мають незнімні протези, 29,2% – знімні протези і лише 12,4% – немає протезів. У свою чергу, 23,6% респондентів відзначили, що їм зубні протези були виготовлені через місяць після видалення зубів, 33,1% стверджували, що через півроку, 24,1% через рік і 19,2% – понад рік.

Одним з основних критеріїв якості надання медичної допомоги є задоволеність пацієнтів одержаною медичною допомогою. Якістю раніше проведеного протезування зубів задоволені 66,8% респондентів, а 33,2% мали нарікання на проведене ортопедичне лікування: не влаштовував зовнішній вигляд протеза (естетика) – 82,0% опитаних і лише 20,0% пацієнтів не влаштовували протези в функціональному відношенні. Так, тільки 29,1% респондентів чоловіків вважає, що їм потрібні естетичні конструкції, то серед жінок

цей показник склав 76,1%. Це зрозуміло, бо жінки як відомо, частіше звертають увагу на свою зовнішність, обличчя, особливо на стан зубів та тканин пародонту.

При виборі ортопедичної конструкції лікар стоматолог-ортопед не завжди обговорював конструкцію з пацієнтом. Це відзначили 60,7% опитаних і лише 39,3% відзначили, що з ними обговорювалися варіанти ортопедичної конструкції.

Вивчення вікової структури респондентів показало, що зі збільшенням віку закономірно збільшується і частка осіб, що цікавляться варіантами ортопедичних конструкцій. Слід сказати, що серед опитаних пацієнтів лише 36,5% знали, які види конструкцій зубних протезів були для них запропоновані.

Зі збільшенням віку респондентів чітко простежується зменшення частки осіб, що висловлюють претензії з естетичних міркувань (з 90,6% – у віковій групі 35-45 років до 4,9% – у віці старше 55 років) і явно зростає кількість пацієнтів, які звернулися у зв'язку з функціональними порушеннями жування (з 9,4% – у віці 30-45 років до 95,2% – у віці старше 46 років).

Помічено, що чоловіки більш позитивно, ніж жінки висловлюються про якість проведеного лікування, а також те, що з віком пацієнти пред'являють більш високі вимоги до лікарів і, при цьому, не завжди високо оцінюють їх професійні якості.

Висновки. Таким чином, матеріали нашого соціологічного дослідження показали, що працівники заводу «Дніпроспецсталь» не завжди задоволені якістю надання пародонтологічної та ортопедичної стоматологічної допомоги. Це пояснюється недостатньою увагою працівників до свого стоматологічного здоров'я, низьким рівнем загальної санітарної культури та відсутністю комплексного пародонтологічного лікування.

Перспективи подальших досліджень будуть направлені на розробку науково обґрунтованих рекомендацій по підвищенню якості надання стоматологічної допомоги працівникам заводу.

Література

1. Borysenko AV. Vplyv zakhvoriuvan parodonta na zahalny stan orhanizmu. Zdorovia suspilstva. 2013;1:32-7. [in Ukrainian].
2. Hlazunov OA, Kosenko KM, Denha OV, Denha EM. Vlyianyeh professyonalnykh zabolevaniy u dlytelnosti raboty na stomatolohycheskyi status rabochykh hornorudnoho proyvodstva. Visnyk stomatolohii. 2013;1:36-40. [in Russian].
3. Dienha OV, Havrishchuk AV. Stomatolohichnyi status robotnykiv metalurhiinoho vyrobnytstva. Innovatsii v stomatolohii. 2014;1:92-5. [in Ukrainian].
4. Kriachko AH. Yakist stomatolohichnoi dopomohy. Sotsiolohichna otsinka suchasnoho stanu stomatolohichnoi dopomohy na prykladi kliniky shchelepno-lytsovoi khirurgii ta stomatolohii viiskovo-medychnoho klinichnoho tsentru krymskoho rehionu. Visnyk stomatolohii. 2010;3:79-85. [in Ukrainian].
5. Vozna IV. Efektyvnist psykhologichnoi pidhotovky pratsivnykiv zavodu «Dniprospeetsstal» na riven komfortnosti vzaiemodii z likarem stomatolohom. Visnyk problem biolohii i medytsyny. 2019;3(152):332-5. [in Ukrainian].
6. Savchuk OV. Sotsiolohichne doslidzhennia yak element informatsiinoi bazy dlia optymizatsii dialnosti stomatolohichnykh zakladiv. Visnyk problem biolohii i medytsyny. 2014;3(1):308-12. [in Ukrainian].
7. Samoilenko AV, Vozna IV. Riven ta struktura osnovnykh stomatolohichnykh zakhvoriuvan pratsivnykiv zavodu «Dniprospeetsstal». Ukraina. Zdorovia natsii. 2019;1(54):19-22. [in Ukrainian].
8. Vozna IV, Bryhadyr OS, Kalianova VA. Vplyv psykhologichnoi pidhotovky pratsivnykiv zavodu «Dniprospeetsstal» na riven motyvovanosti do stomatolohichnoho likuvannia. Visnyk problem biolohii i medytsyny. 2019;2.1(150):295-8. [in Ukrainian].

ЯКІСТЬ НАДАННЯ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПРАЦІВНИКАМ ЗАВОДУ «ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ» ЗА ДАНИМИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Возна І. В.

Резюме. Стаття присвячена аналізу результатів соціологічного дослідження серед працівників заводу «Дніпроспецсталь» зі шкідливими умовами праці з приводу задоволеності пародонтологічної та ортопедичної стоматологічної допомоги. В основу роботи покладено результати опитування 178 працівників, серед яких 86 (48,3%) чоловіків та 92 (51,7%) жінок. Працівники заводу «Дніпроспецсталь» не завжди задоволені якістю надання пародонтологічної та ортопедичної стоматологічної допомоги. Це пояснюється недостатньою увагою

працівників до свого стоматологічного здоров'я, низьким рівнем загальної санітарної культури та відсутністю комплексного пародонтологічного лікування.

Ключові слова: соціологічне дослідження, задоволеність пародонтологічною та ортопедичною допомогою.

КАЧЕСТВО ОКАЗАНИЯ СТОМАТОЛОГИЧЕСКОЙ ПОМОЩИ РАБОТНИКАМ ЗАВОДА «ДНЕПРОСПЕЦСТАЛЬ» ПО ДАННЫМ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

Возня И. В.

Резюме. Статья посвящена анализу результатов социологического исследования среди работников завода «Днепропетросталь» с вредными условиями труда по поводу удовлетворенности оказанной пародонтологической и ортопедической стоматологической помощи. В основу работы положены результаты опроса 178 работников, среди которых 86 (48,3%) мужчин и 92 (51,7%) женщины. Работники завода «Днепропетросталь» не всегда удовлетворены качеством оказанной пародонтологической и ортопедической стоматологической помощи. Это объясняется недостаточным вниманием работников к своему стоматологическому здоровью, низким уровнем общей медицинской культуры и отсутствием комплексного пародонтологического лечения.

Ключевые слова: социологическое исследование, удовлетворенность пародонтологической и ортопедической помощью.

QUALITY OF PROVIDING DENTAL CARE TO «DNIPROSPETSSTAL» PLANT EMPLOYEES ACCORDING TO THE SOCIOLOGICAL RESEARCH

Vozna I. V.

Abstract. The work is based on the survey's results of 178 employees, including 86 (48.3%) men and 92 (51.7%) women. These were respondents aged 35-60 who received periodontal and orthopedic dental care. All the respondents were divided into the following age groups: from 35 to 45 years 32 (18.0%); from 46 to 55 years 85 (47.7%), from 56 to 60 years 61 (34.3%) persons. The sociological investigation among the employees was conducted on specially designed questionnaires, which consisted of 15 questions.

The materials of our study indicate, that 99 (55.6%) respondents answered the main reason for visiting the dentist was the need for dental prosthetics, 19 (10.7%) workers called the reason as «bad breath», 31 (17.4%) said «bleeding from the gums», another 29 (16.3%) respondents noted, that the reason for treatment was the mobility of the teeth.

Answering the questionnaire «Have you ever been treated for periodontal tissue?» the vast majority of the respondents 65.73% answered negative, and 34.27% of the respondents answered positive. At the same time, to the questionnaire «What means did you use to treat gums?» such answers were recorded as: rinsing – 47.19%, ointments – 30.89% and only 21.92% of the respondents answered – a set of tools! In turn, 18.0% of the patients do not know whether their dental plaque was removed? The patients (46.6%) answered, that their dental plaque was removed with a hand tool and 35.4% by means with ultrasound.

The complexity and completeness of treatment are important indicators of the dental care's quality. The majority of the respondents, 73.03%, need dental prosthetics, as previously, in the process of periodontal tissue treatment, mobile teeth were removed and only 14.0% noted, that they underwent splinting. At the same time, such single answers as the treatment was incomplete were recorded. In our opinion, the cause of defective treatment was the result of incorrect doctors' tactics in the therapy of periodontal diseases.

Answering the questionnaire «What orthopedic structures do you have?» the vast majority of the respondents 58.4% answered, that fixed prostheses, 29.2% said removable prostheses and only 12.4% noted no prostheses. In turn, 23.6% of the respondents indicated, that their dentures were made in a month after tooth extraction, 33.1% said, that in six months, 24.1% in a year and 19.2% noted, more than a year.

The respondents (66.8%) were satisfied with the quality of previously performed dental prosthetics, and 33.2% complained of the orthopedic treatment. The respondents (82.0%) did not suit the appearance of the prosthesis (aesthetics) and only 20.0% of the patients did not like functional relation of the prostheses. Thus, only 29.1% of the male respondents believe, that they need aesthetic designs, while among women this figure was 76.1%. Choosing an orthopedic design, the dentist-orthopedist did not always discuss the construction with the patient. This was noted by 60.7% of the respondents and only 39.3% said, that they've discussed options of orthopedic design.

With the increase of the respondents' age, there is a clear decrease in the share of people, who express claims due to the aesthetic reasons (from 90.6% – in 35-45 years age group to 4.9% – in the age group over 55 years) and we've a definite increase in the number of the patients in connection with functional disorders of chewing (from 9.4% – at the age of 30-45 years to 95.2% – at the age over 46 years).

Conclusions. Thus, the materials of our sociological study have showed, that «Dnipropetsstal» plant employees are not always satisfied with the quality of periodontal and orthopedic dental care. This is due to the employees' insufficient attention to their dental health, low level of general sanitary culture and lack of comprehensive periodontal treatment.

Key words: sociological investigation, satisfaction with periodontal and orthopedic care.

Рецензент – проф. Ткаченко І. М.
Стаття надійшла 07.07.2020 року